

Bytí x jsoucnost

Patočka (v *Kacířských esejích*, samizd. str. 92) zdůrazňuje, že „člověk nemůže být v samozřejmosti mimolidských jsoucen, musí svůj život *konat, nést*, musí s ním „být hotov“, „vyrovnat se s ním“. A kousek před tím: „Vlastní bytí není nikdy samozřejmé, nýbrž vždy *výkon*.“ Ovšem opět o několik málo řádků dříve napíše: „Sobě sám není člověk cizí, jako je mu cizí věc s její způsob být: člověk je sám sebou.“ V tom je ne-li přímo rozpor, tedy alespoň jisté napětí, vyvolané problematickou formulací. Jestliže slovo „je“ ve výroku „člověk je sám sebou“ chápeme ve smyslu jsoucnosti, neplatí, že tato jsoucnost musí být vykonávána, ale ona se „děje“ sama sebou. Naproti tomu v případě, že oním „je“ máme na mysli bytí člověka, pak sice nepochybně platí, že toto bytí musí člověk vykonávat, ale zároveň i to, že *není* sám sebou, nýbrž naopak se sám sebou vždy znovu musí *stávat*. – Člověk chápáný jako jsoucnost je vadnou konstrukcí, jež odhlíží od toho, že bytí člověka spočívá v tom, že nemůže a nesmí být redukován jen na to, čím je (ani po „vylepšení“: na toho, kým jest). Člověk je něčím (někým) bytostně přesahujícím to, čím je (toho, kým jest), protože k jeho nejvlastnějšímu bytí náleží vztah k tomu, čím (kým) není, ale čím (kým) má být, čím (kým) je povolán být. Je bytostně určován svým vztahem k vlastní budoucnosti, na které musí právě i on sám spolupracovat, a tím na budoucnosti vůbec, která i k němu přichází, a to nikoli v podobě reliktního toho, co tu už bylo a jest. A v tom jeho bytostném vztahu jak k budoucnosti vlastní („budosti“), tak k budoucnosti (resp. času), která přichází, se musí vztahovat zejména k „druhým“ a k jejich vlastní budoucnosti („budosti“), neboť také k nim budoucnost (čas) přichází s apely a výzvami. Solidarita mezi lidmi je nutně vždy založena v respektu k budoucnosti druhých lidí. Nejhorší provinění člověka proti druhému člověku je okrádání, olupování o jeho budoucnost.

(Písek, 021117-1.)